

УДК 378.4.091.33

DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/15.16>**Зрибнєва І.П.**

кандидат економічних наук,

доцент кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ОСНОВНІ АСПЕКТИ СТІЙКОСТІ РОЗВИТКУ В УПРАВЛІННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Автор зазначає, що стійкий розвиток і достатній рівень конкурентоспроможності суб'єктів інноваційного підприємництва не може бути досягнутий без створення особливих інституціональних умов, і одним з таких обов'язкових умов є формування інноваційної системи. На його думку, для забезпечення стійкості розвитку суб'єктів інноваційного підприємництва необхідно не тільки формування інноваційного середовища, а й формування інноваційної системи, які продукуючи нові рішення, забезпечують стимули якісних змін в сегменті інноваційного підприємництва. У статті розкрито зміст поняття «інноваційної системи» та наведено різні погляди до його розуміння. Автором надано власне розуміння поняття національна інноваційна система – це інституалізована динамічна сукупність елементів, представлених основними секторами (які в загальному випадку можна агрегувати в три ключових групи: держава, бізнес, наука), що взаємодіють за допомогою особливого механізму, що включає вертикальні (ієрархічні) і горизонтальні (мережеві) зв'язку. У статті виділено кілька основних функцій, які виконує інноваційна система. Одна з найважливіших функцій інноваційної системи – це забезпечення стійкості розвитку національної соціально-економічної системи за допомогою підтримки її інноваційних трансформацій; друга функція полягає у формуванні такого інституційного простору, в якому зосереджені умови і чинники, необхідні для сталого розвитку суб'єктів інноваційного підприємництва.

Ключові слова: стійкість, інноватика, інноваційна система, функції інноваційної системи.

Постановка проблеми. Стійкість розвитку в управлінні конкурентоспроможністю суб'єктів інноваційного підприємництва визначається не тільки наявністю й ефективністю використання доступних ресурсів, скільки можливостями їх генерування в конкурентному потенціалі, що забезпечує основу для підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства в стратегічній перспективі. На сьогодні одним з найбільш актуальних питань в сучасних прикладних і фундаментальних науках стає стійкість розвитку суб'єктів підприємництва, в тому числі інноваційного сегмента, в рамках забезпечення конкурентоспроможності таких суб'єктів, що потребує дослідження та більш детальної характеристики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню питання стійкості розвитку в управлінні конкурентоспроможністю суб'єктів інноваційного підприємництва присвячено наукові праці низки вчених, зокрема: Г. Азоева, І. Ансоффа, Л. Балабанової, Т. Васильціва, О. Виноградової, І. Герчикова, А. Градова, В. Гриньова, Ю. Іванова, О. Іванової, І. Ігнатєвої, М. Кизима, М. Кричевського, О. Кузьміної, Р. Лупака, Т. Омеляненка, В. Павлової, С. Покропівного, М. Портера, О. Ревенка, Н. П. Тарнавської, О. Тищенко, А. Томпсона, Р. Фатхутдінова, Л. Чайникової, Т. Чечетової-Терашвілі, А. Юданова та ін.

Метою статті є характеристика основних аспектів стійкості розвитку конкурентоспроможністю суб'єктів інноваційного підприємництва та теоретичне узагальнення його складових.

Вклад основного матеріалу. Стійкість розвитку суб'єктів підприємництва, в тому числі інноваційного сегмента, в рамках забезпечення конкурентоспроможності таких суб'єктів стає найбільш актуальним питанням в сучасних прикладних і фундаментальних науках.

З одного боку, незаперечний той факт, що інноватика є умова збереження стійкого розвитку національної соціально-економічної системи в цілому і окремо взятих господарюючих суб'єктів зокрема, але з іншого боку, реалії такі, що єдиної думки в аспекті очікуваної ефективності інноватики для макроекономічного та мікроекономічного рівня (а значить, і в розгляді її як одного з основних умов забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів, в тому числі, інноваційного підприємництва) не досягнуто. Так, наприклад, окремі дослідники вважають, що: для національної економіки, яка не має в даний час резервів інтенсивного зростання, важливо займатися модернізацією і перенесенням світових досягнень на свій ґрунт (іншими словами, копіювати, тобто слідувати шляхом розвитку Китаю до початку 2000-х років), при цьому не буде високих інноваційних ризиків і нереалізованих надій, пов'язаних з пошуком нових ідей, рішень і практичних їх втіленням.

Дві вище зазначених тези також в повній мірі відносяться до функціонування і розвитку суб'єктів традиційного та інноваційного підприємницького сегмента.

В той же час не оспорується той факт, що економіка в цілому і сегмент інноваційного підприємництва зокрема потребують не в простому оновленні, а в якісних перетвореннях, які зможуть забезпечити перехід від ресурсорієнтованої і ефективно-орієнтованої економіки до інноваційної економіки, або економіці знань.

Зниження інфляції в цілях інтенсифікації функціонування національної соціально-економічної системи – це лише одна із заходів регулювання економічних процесів і створення резервів зростання ВВП, як стратегічних факторів росту і сталого довгострокового розвитку зазвичай виділяють первинні ресурси (природні ресурси), працю, капітал, технічний прогрес.

Інновації та технології забезпечують не тільки збільшення ВВП та інших виробничо-економічних макропоказників, але і їх якісна зміна. На нашу думку, для забезпечення стійкості розвитку національної соціально-економічної системи поряд з технічним прогресом, який може бути перетворений в інноваційний прорив, найбільш важливі якісні людські та економічні ресурси. Якщо звернутися до динаміки індексів промислового виробництва, варто відзначити, що найбільш високі індекси – в індустріальних країнах з трансформаційною економікою, а найбільш низькі – в постіндустріальних країнах, економіка яких характеризується високою інноваційністю.

Національна соціально-економічна система має здатність до стійкості розвитку і ця здатність буде в першу чергу реалізована за допомогою інноваційної трансформації зазначеної системи з пошуком виходу на нові атрактори. Таким чином, можна говорити про те, що важливо не тільки формування інноваційного середовища, а й формування в ній сегмента стійко розвивається інноваційного підприємництва, який буде перетворювати первинні ідеї, спрямовані на рішення накопичених соціально-економічних проблем.

При цьому стійкий розвиток і достатній рівень конкурентоспроможності суб'єктів інноваційного підприємництва не може бути досягнутий без створення особливих інституціональних умов, і одним з таких обов'язкових умов є формування інноваційної системи. По-перше, інноваційна система – це частина інноваційного середовища, по-друге, вона включена в національну соціально-економічну систему і глобальну зовнішнє середовище.

Якщо розглядати теоретико-прикладні підходи до формування національної інноваційної системи, можна відзначити, що з точки зору теорії систем інноваційні системи, крім взаємозв'язку елементів характеризуються, в тому числі, вже згаданої інституційно, ієрархічністю включених елементів і їх особливим механізмом взаємодії.

Ускладнення змісту поняття «інноваційна система» істотно впливає на розуміння даного об'єкта з економічної і соціальної точки зору. У свою чергу, Дж. Меткалф дотримується інституційно-функціонального визначення сутності поняття «інноваційна система», вказуючи, що дана система – це інституалізація, призначена для того, щоб створювати, зберігати і транслювати знання, навички і артефакти, що визначають нові технології. Визначення, дане Дж. Меткалфом, по-перше, найбільш наближено до розуміння сутності інноваційних перетворень і змін, а також до розуміння того, що є результатом створення і передачі знань. По-друге, дане визначення не ускладнено додатковими дефініціями, нездатними розкрити природу інноваційної системи. Продовжуючи інституційну ідею формування і розвитку інноваційної системи, К. Фрімен вважає, що національні інноваційні системи необхідно розглядати як певну інституційну мережу, що охоплює державний та приватний науковий та виробничий сектор, функціонування якої сприяє поширенню інноваційних технологій. Підхід до визначення сутності поняття «національна інноваційна система», запропонований К. Фріменом, продовжує ідеї Б. Лундвала, який вважав, що національна інноваційна система

представлена сукупністю елементів (господарюючих суб'єктів і інститутів), взаємопов'язаність і взаємодію яких спрямовані на здійснення, підтримку і просування інноваційної діяльності. Дана система в якості основних елементів включає шість основних секторів:

- бізнес-сектор (мікро-, мале, середнє інноваційне підприємництво, великі і найбільші інноваційні підприємницькі структури);
- державний сектор (органи національної і регіональної виконавчої влади, що здійснюють підтримку інновацій);
- науково-дослідний сектор (освітні, навчальні установи, науково-дослідні інститути);
- сектор трансферу технологій та посередництва (технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори, кластери, техніко-впроваджувальні і особливі економічні зони);
- громадський сектор (організаційне та відкрите для інновацій громадянське суспільство);
- партнерський сектор (зарубіжні партнери по інноваційної діяльності).

Всі зазначені сектори, як елементи національної інноваційної системи, знаходяться в динамічній залежності, а функціональні і організаційні взаємозв'язки між ними варто розглядати і як механізм взаємодії, і як генератор пошуку, продукування та впровадження різних видів інновацій (організаційних, економічних, соціальних, технологічних і інших).

Ми згодні з політикою концепцією національної інноваційної системи та вважаємо за необхідне дати власне уточнене визначення цього поняття. Отже, в нашому розумінні національна інноваційна система – це інституалізована динамічна сукупність елементів, представлених основними секторами (які в загальному випадку можна агрегувати в три ключових групи: держава, бізнес, наука), що взаємодіють за допомогою особливого механізму, що включає вертикальні (ієрархічні) і горизонтальні (мережеві) зв'язку. Функціонування національної інноваційної системи направлено на пошук, продукування, апробацію та впровадження всіх видів інновацій для забезпечення стійкості соціально-економічного розвитку на рівнях країни та світу. Це, в свою чергу, дозволяє створювати умови і стимули для збереження сталого розвитку суб'єктів мікроекономічного рівня, в тому числі суб'єктів інноваційного підприємництва.

Можна виділити кілька основних функцій, які виконує інноваційна система. Одна з найважливіших функцій інноваційної системи – це забезпечення стійкості розвитку національної соціально-економічної системи за допомогою підтримки її інноваційних трансформацій, що дозволяють системі отримати нові якості і прийти в стан відносної рівноваги після проходження чергового витка розвитку. Разом з національною інноваційною системою розвиваються і ключові елементи, її утворюють. Отже, друга функція національної інноваційної системи полягає у формуванні такого інституційного простору, в якому зосереджені умови і чинники, необхідні для сталого розвитку суб'єктів інноваційного підприємництва. Також інноваційні системи виконують інші функції в економічному та інноваційно-трансформаційному аспекті, серед них, на нашу думку, найголовнішими є: розробка і формування національної інноваційної політики; формування

і регулювання нормативно-правового, організаційного та економічного простору для продукування інновацій; вибір і розстановка науково-інноваційних пріоритетів національного соціально-економічного розвитку; агрегування, мобілізація, розподіл і перерозподіл основних видів ресурсів, необхідних для ведення інноваційної діяльності; стимулювання інноваційної активності на мікроекономічному і макроекономічному рівні; створення нематеріальних активів і національної бази для розвитку людського потенціалу і накопичення інтелектуального капіталу; забезпечення підтримки нових виробничих, сервісних та інших галузей народного господарства.

Здатність національної інноваційної системи до еволюціонування, якісному поступальному розвитку залежить від багатьох факторів, які в загальному випадку можна класифікувати як стимулюючі і дестимулюючі. Очевидно, що чинники, дестимулює розвиток національної інноваційної системи, ведуть до втрати нею стійкості і фактично до втрати стимулів еволюціонування в перспективі. Аналогічні фактори будуть стимулювати або дестимулювати стійкість розвитку і суб'єктів підприємництва.

Системи макроекономічного та мікроекономічного рівня, в тому числі суб'єкти підприємництва, в своєму прагненні до збереження стійкості характеризується діалектикою двох процесів, які можуть носити різноспрямований характер. Це процеси розвитку і процеси функціонування.

Ми в повній мірі згодні з очевидним фактом, що вказує на те, що функціонування суб'єктів підприємництва, в тому числі в інноваційному сегменті, передбачає збереження стабільності на відносно тривалому проміжку часу. У той же час розвиток, навпаки, означає, що суб'єкт інноваційного підприємництва може і повинен втрачати стабільність для отримання якісно нових властивостей. Ці властивості на кожному наступному кроці, з одного боку, акумулюючи, формують стимули для еволюції і формування нового порядку, з іншого боку, забезпечують базу для переходу в новий якісний стан. У зв'язку з чим можна зробити висновок, що розвиток як національної інноваційної системи, так і господарюючих суб'єктів, що здійснюють діяльність в рамках даної системи, можливо тільки за умови регулярної втрати стійкості і згодом її відновлення. Це означає, що і національна інноваційна система, і суб'єкти інноваційного підприємництва повинні бути здатні до самоорганізації.

Основоположник синергетики Г. Хакен вважав, що самоорганізацію систем варто розглядати як процес, в рамках якого відбувається упорядкування просторове, тимчасове і (або) просторово-тимчасове за рахунок взаємодії безлічі елементів, що формують внутрішню або зовнішню середу системи будь-якого рівня.

Визначення, дане Г. Хакеном, дозволяє зробити висновок, що суб'єкти інноваційного підприємництва (які, безумовно, є економічними системами мікро-рівня) повинні бути здатні не тільки до самоорганізації, а й до саморегуляції, з тим щоб протікають процеси мали здатність до зміни в режимах хаосу (втрати стійкості) і порядку (формування нового стійкого стану). При цьому, згідно з концепцією ООН про сталий розвиток, розвиток національної інноваційної системи

(а значить, і суб'єктів інноваційного підприємництва, оскільки останні становлять найважливіший елемент зазначеної системи) тільки тоді вважається стійким, коли об'єктивно відбувається розвиток відповідно до потреб нинішніх поколінь, без загрози задоволенню потреб прийдешніх поколінь.

З визначенням поняття «сталий розвиток» виникла проблема у зв'язку з неточністю перекладу, коли слово «sustainable», що означає «самопідтримується, підтримуване, тривалий, безперервне», витлумачили як «сталий». Часто «sustainable development» розуміється як поступальне зростання рівня життя, виробництва чи успішний розвиток, а якщо таке зростання переривається або змінюється спадом, говорять про кризу. Іншими словами, мова йде про систему забезпечення фізичного виживання людства в цілому, населення кожної конкретної країни і кожного окремого індивіда.

Саме в такому трактуванні (життєстійкість) це поняття використовується в політиці розвинених країн.

Варто також відзначити, що під стійким розвитком (sustainable development) окремими дослідниками і вченими розуміється принцип або концепція, система поглядів на майбутнє нашої планети, на можливість забезпечення повноцінної життєдіяльності нинішнього і прийдешніх поколінь. Очевидно, що основою таких поглядів є перше визначення, дане ООН поняттю «сталий розвиток» (це визначення наведене нами вище).

Більшість авторів визначають сталий розвиток як процес з якимись характеристиками, включаючи пристосованість до змін умов середовища. Інша важлива характеристика сталого розвитку як процесу – це збалансованість, сутність якої полягає в досягненні стратегічного балансу між діяльністю людини і підтриманням відтворюючої можливості біосфери, коли діяльність людини не призводить до незворотних порушень у природі. Підходи до визначення сутності поняття «сталий розвиток» узагальнені в таблиці 1.

Виходячи з визначення мети сталого розвитку, можна зробити висновок, що визначення сталого розвитку як концепції, стратегії і процесу не суперечать, а доповнюють один одного. Концепція як ідея має ідеологічне значення і встановлює правила поведінки соціуму для досягнення стратегічних цілей сталого розвитку. Стосовно до суб'єктів інноваційного підприємництва сталий розвиток, на наш погляд, можна розглядати як процес реалізації стратегії розвитку, заснованої на ключових аспектах, що забезпечують їх конкурентоспроможність в довгостроковій перспективі.

Сталий розвиток являє собою динамічну модель розвитку суспільства, яка забезпечує реалізацію головної мети на основі справедливості, створення широких можливостей для всіх, зменшення нерівності, підвищення базових стандартів життя, справедливого соціального розвитку та збереження екосистем. Звідси можна зробити висновок про те, що сталий розвиток суб'єктів інноваційного підприємництва означає постійно поновлюваний діяльнісний процес за рахунок ефективного використання ресурсів для досягнення основної стратегічної мети – забезпечення життєздатності і життєстійкості даних суб'єктів на основі безпечної і гармонійної життєдіяльності соціуму в сьогоденні і майбутньому. На даному етапі дослідження можна резюмувати, що оскільки інноваційне середовище

Таблиця 1 – Підходи до визначення характеристик та сутності підходів до поняття «стійкий розвиток»

Характеристика підходу	Сутність підходу
Концепція, принцип розвитку	Задоволення потреб сучасності, не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь оптимально задовольняти свої потреби
Стратегія розвитку	Стратегія стійкого розвитку за своєю сутністю визнана стати важливим державним документом, що визначає розвиток суспільства багато років вперед
Процес розвитку	Еволюційний, самостійно організований і адаптивний процес економічного, громадського та особистого розвитку з урахуванням збереження екосистеми (природи)

і створена в ній інноваційна система є базисом інноваційних трансформацій, які формують імпульси для конкурентоспроможного та сталого розвитку суб'єктів інноваційного підприємства різного масштабу і рівня, то, відповідно, інноваційна система забезпечує діяльній простір функціонування і задає стимули до пошуку напрямків сталого розвитку для всіх економічних агентів і суспільства в цілому. Інноваційне середовище виконує транспортну функцію, транслюючи інновації, продукуювані суб'єктами підприємства в рамках інноваційної системи, на макроекономічний і глобальний рівень. При цьому наявність структурованої інноваційної системи та оптимальної інноваційного середовища, необхідних для сталого розвитку суб'єктів інноваційного підприємства, априорі означає отримання глобальних, національних або локальних ефектів (табл. 2).

Основне завдання конкурентоспроможного розвитку суб'єктів інноваційного підприємства в контексті забезпечення стійкості останніх полягає в формуванні конкурентоспроможної національної економіки. Але, існують, принаймні, дві основні проблеми, які не дозволяють забезпечити конкурентоспроможність національної економіки за рахунок інновацій:

по-перше, у нас ще слабо розвинена інноваційна інфраструктурна складова (інноваційна інфраструктура – це комплекс взаємопов'язаних об'єктів і інститутів, що забезпечують базу функціонування інноваційної системи та розвитку соціально-економічної системи); по-друге, дуже низька залученість населення і малого підприємства в інноваційні процеси макро- і мікрорівня, що є, в тому числі, і наслідком особливої ментальності щодо будь-яких нововведень і нововведень.

На цій проблемі необхідно зупинитися трохи докладніше. Отже, низька залученість населення і малого підприємства в інноваційний процес, а також опір впровадженню новацій вказує на низьку інноваційну сприйнятливості економічних агентів.

Під інноваційною сприйнятливості, як правило, розуміють здатність систем здійснювати планомірний поступальний ведення інноваційного процесу з урахуванням зміни факторів середовища і умов, що визначають специфіку функціонування та розвитку соціально-економічних систем.

Інноваційна сприйнятливості, яка є результатом дифузії інновацій від макро- до мікрорівня і назад, залежить від різних зовнішніх і внутрішніх факторів.

До внутрішніх чинників відносять наявність сприятливих економічних, організаційних, психологічних, кадрових і технічних умов для інновацій. Важливою ланкою в підтримці інноваційних ініціатив є і інформаційний аспект. Чималу роль відіграють зовнішні фактори, пов'язані з: розвиненістю ринкових відносин; станом фінансово-економічної системи; соціально-економічними і політичними факторами; наявністю або відсутністю сприятливого інноваційного клімату та підтримки з боку держави.

На нашу думку, сукупність чинників, що забезпечують інноваційну сприйнятливості на макро- і мікрорівні, занадто узагальнена і умовно універсальна для вивчення всіх соціально-економічних процесів, явищ, феноменів, об'єктів і систем.

Даний підхід може бути використаний для розгляду будь-яких явищ, феноменів і процесів, що протікають в суспільстві, економіці або в управлінні державою. Даний підхід не дозволяє виявити найбільш істотні фактори і умови інноваційної сприйнятливості суб'єктів соціально-економічних систем. Наявність прикладної наукової діяльності та регулярне продукування інноваційних рішень, в тому числі, які забезпечують формування нових галузей. Створення і розвиток виробництв інноваційної продукції (товарів, робіт, послуг).

Використання або реалізація цих умов в аспекті збереження стійкості розвитку суб'єктів інноваційного підприємства можливо при наявності наступ-

Таблиця 2 – Ефекти стійкого розвитку суб'єктів інноваційного підприємства

Вид ефекту	Інтерпретація ефекту
Економічний ефект	Показує в грошовому виразі всі види результатів і витрат, зумовлених реалізацією інновацій
Фінансовий ефект	Показує стабільність і спрямованість фінансових потоків на мікро- та макрорівні, зумовлених інноваційними процесами
Науково-технічний ефект	Демонструє актуальну новизну, корисність, еластичність, практичність інноваційного рішення та його здатність до еволюціонування
Ресурсний ефект	Відоображає вплив реалізованих новацій на обсяг виробництва і споживання того чи іншого виду ресурсів
Соціальний ефект	Враховує та обґрунтовує соціальні результати інновацій, громадську значимість раніше проведених фундаментальних та прикладних досліджень та розробок
Екологічний ефект	Враховує та показує вплив інновацій на стан навколишнього середовища, обґрунтовує екологічну безпеку реалізованих інновацій

них чинників: по-перше, для забезпечення готовності населення до споживання інноваційної або наукоміської продукції необхідна наявність наступних факторів: висока питома вага розвинутого населення, достатній для оплати інноваційної продукції середньодушовий дохід, доступність інформаційних ресурсів. Варто відзначити, що якщо останні два фактора зрозумілі і аксіоматичним в аспекті дослідження сучасного суспільства, то перший фактор дуже суперечливий. Як правило, при визначенні інноваційної сприйнятливості соціуму прийнято говорити про високу питому вагу населення з вищою освітою, проте, на нашу думку, наявність освіти не гарантує освіченості і здібностей до розуміння сутності та призначення інноваційної продукції, тому ми вважаємо, що найбільш правильно в соціальному контексті говорити про частку розвинутого населення; по-друге, наявність прикладної наукової діяльності та регулярне продукування інноваційних рішень можливо при оптимальному розвитку фундаментальної науки (це безумовна вимога, яке не може розглядатися як окремо взятий фактор), в тому числі, тут необхідні такі чинники: висока якість кадрових ресурсів і чисельність науково-технічного персоналу, зайнятого в національній економіці; обсяг продукуються інновацій та обсяг впроваджуваних ефективних новацій повинен бути достатнім, при цьому повинна зберігатися висока дифузія інновацій, а також їх актуальність; наявність приватної (громадської) і державної підтримки інновацій у вигляді достатнього фінансування фундаментальних і прикладних досліджень; по-третє, створення і розвиток виробництв інноваційної та наукоємної продукції можливо при наявності наступних чинників: достатній обсяг створення інноваційної продукції для виділення цього напрямку діяльності в самостійне виробництво; інноваційна активність підприємств, тобто здатність продукувати і впроваджувати інноваційні рішення в рамках окремо взятого господарюючого суб'єкта; інвестиції в основний капітал (інновації характеризуються високою капіталоемністю, при цьому за рахунок інновацій формуються нематеріальні активи та матеріальні активи нової якості, тому достатність вкладення коштів в основний капітал також розглядається як фактор інноваційної сприйнятливості).

Таким чином, можна зробити висновок, що інноваційна сприйнятливість формується за рахунок сукупності факторів і умов, які утворюються на стику трьох функціональних областей: соціальної, наукової та виробничої. Аксіоматично, що чим вище взаємодія зазначених областей, тим вище рівень інноваційної сприйнятливості різного рівня. Переважання факторів, що обмежують інноваційну сприйнятливості, над іншими

факторами може призвести до руйнування формується інноваційного середовища, ентропії інноваційної системи та стагнації розвитку сегмента інноваційного підприємництва. Для національної соціально-економічної системи, а, отже, і для сегмента інноваційного підприємництва, абсолютно не прийнятний варіант інерційного розвитку, який в якості базисного розглядається окремими дослідниками і вченими, суть інерційного розвитку – в граничній стійкості, яка припиняє повністю розвиток системи. Тут важливий інноваційний прорив, реалізація якого можлива за рахунок накопиченого наукового фундаментального і прикладного потенціалу, але при цьому слід враховувати, що: по-перше, важлива не стратегія інноваційного запозичення або перенесення, а стратегія інноваційного нарощування, оскільки «... політика імпорту запозичення інновацій прирікає на стратегічне відставання, політика виробництва власних інновацій дає шанс на економічній і технологічній прорив»; по-друге, в зовнішньоторговельному аспекті важливий перехід до імпортозаміщення, в тому числі, і в частині поставок інноваційної продукції, необхідно нарощувати власний високотехнологічний експорт, приріст імпорту – це фактор скорочення темпів зростання і розвитку країни.

Висновки. Отже, узагальнюючи вищесказане, зазначимо, що для забезпечення стійкості розвитку суб'єктів інноваційного підприємництва необхідно не тільки формування інноваційного середовища, а й формування інноваційної системи, які продукуючи нові рішення, забезпечують стимули якісних змін в сегменті інноваційного підприємництва.

Розвиток сегменту інноваційного підприємництва та окремих його елементів утворюють господарюючих суб'єктів в рамках концепції стійкості передбачає послідовне еволюційна зміна пріоритетів в рамках пошуку, розробки, апробації та впровадження всіх видів інновацій. Ці зміни спрямовані на формування таких умов функціонування, при яких всі елементи системи (основні сектори) можуть повністю втрачати взаємозв'язок, але, структуруючи в новій якості, утворюють здатність до освоєння нових стимулів розвитку. У цьому аспекті феномен стійкості як макроекономічного, так і мікроекономічного рівня, по-перше, є пізнаваним з наукової точки зору, і по-друге, його можна розглядати як здатність відновлюватися після втрати патернів стійкості і покращувати задані параметри соціально-економічного розвитку.

Як було показано вище, але недостатньо обґрунтовано, сталий розвиток, в тому числі, суб'єктів інноваційного підприємництва безпосередньо пов'язано з їх конкурентоспроможністю.

Список використаних джерел:

1. Лупак Р.Л., Васильців Т.Г. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. Львів : Видавництво ЛКА, 2016. 484 с.
2. Микитюк П.П., Криско Ж.Л., Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Скочиляс С.М. Інноваційний розвиток підприємства : навчальний посібник. Тернопіль : ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.
3. Омеляненко Т.В., Барабась Д.О., Вакулєнко А.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київ : КНЕУ, 2006. 272 с.
4. Рогоза М.Є., Вергал К.Ю. Теоретичні аспекти формування моделі стратегічного інноваційного розвитку підприємства. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2008. № 3. С. 91–96.
5. Тарнавська Н.П. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теорія, методологія, практика. Тернопіль : Економічна думка, 2008. 570 с.

References:

1. Lupak R.L. & Vasylytsiv T.G. (2016). Konkurentospromozhnist' pidpryyemstva [Competitiveness of the enterprise]: Lviv: Publishing House LKA.
2. Mykytyuk P.P., Krysko J.L., Ovsyanyuk-Berdadina O.F. & Skochilyas S.M. (2015). Innovatsiynyy rozvytok pidpryyemstva [Innovative development of the enterprise]. Ternopil: PP "Printer Inform".
3. Omelyanenko T.V., Barabas D.O. & Vakulenko A.V. (2006). Upravlinnya konkurentospromozhnistyu pidpryyemstva [Management of enterprise competitiveness]. Kyiv: KNEU.
4. Rogoza M.E. & Vergal K.Yu. (2008). Teoretychni aspekty formuvannya modeli stratehichnoho innovatsiynoho rozvytku pidpryyemstva [Theoretical aspects of the formation of the model of strategic innovative development of the enterprise]. *Economic Bulletin of the National Mining University*, 3, 91–96.
5. Tarnavska N.P. (2008). Upravlinnya konkurentospromozhnistyu pidpryyemstv: teoriya, metodolohiya, praktyka [Enterprise competitiveness management: theory, methodology, practice]. Ternopil: Economic Thought.

Zrybnieva Iryna*Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University***THE MAIN ASPECTS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT
IN THE MANAGEMENT OF COMPETITIVENESS
OF INNOVATIVE ENTREPRENEURS**

The author notes that sustainable development and a sufficient level of competitiveness of innovative entrepreneurs can not be achieved without creating special institutional conditions, and one of these prerequisites is the formation of an innovation system. In his opinion, to ensure the sustainability of the development of innovative entrepreneurship is necessary not only the formation of an innovative environment, but also the formation of an innovative system that produces new solutions, provide incentives for qualitative change in the segment of innovative entrepreneurship. The article reveals the meaning of the concept of "innovation system" and gives different views on its understanding. The author gives his own understanding of the concept of national innovation system – an institutionalized dynamic set of elements represented by major sectors (which in general can be aggregated into three key groups: government, business, science), interacting through a special mechanism that includes vertical (hierarchical) and horizontal (network) communications. The article highlights several main functions performed by the innovation system. One of the most important functions of the innovation system is to ensure the sustainability of the national socio-economic system by supporting its innovative transformations; the second function is to form such an institutional space in which the conditions and factors necessary for the sustainable development of the subjects of innovative entrepreneurship are concentrated.

Key words: *sustainability, innovation, innovation system, functions of innovation system.*